

Йордан Йовков

Василена и господарят

Щом Захария влезе у Галункини, още при вратата той се спря да си поотдъхне, като че беше се спасил от нещо. И тозчас лицето му светна и стана таквоз, каквото си беше: весело, безгрижно. Вън той трябваше да се преструва, да върви като болен, да не се засмее, да е замислен: Севастаца, жена му, можеше да погледне от прозореца и да разбере, че докато тя е болна и лежи в къщи, той се радва, защото е останал свободен.

Галунка посрещна Захария от другата стая. Но той не забеляза неспокойния поглед, с който тя го погледна най-напред, мина и седна до прозореца.

– Каква хладинка... Хубаво е тук у вас – каза Захария. – У вас като дода, добре ми е. Има с кого да размениш дума. А то – сметки, сметки – да ти омръзне. Василена няма ли я? Де е Василена?

Галунка каза нещо неясно, но Захария не попита пак, а продължи.

– Донес ми, Галунке, шишенцето с ракията. Севастаца ми се сърди, като ме види да пия. Тук, на хладинка, искам да пия една чашка. Голяма работа една чашка. Ний със Севастаца тъкмо се приготвихме да излезем, и нея я заболя глава. Легна си. Лошо главоболие има Севастаца, тъй отведнаж, знаеш... Нека си почине, нека.

Той погледна през прозореца.

– Де е Василена? Няма ли да доде Василена?

– В градината е Василена. Ще доде – отвърна Галунка.

На една табличка тя сложи пред Захария едно шише с ракия. Като правеше, когато почваше да пие, Захария си наля една след друга две чашки, след туй се загледа през прозореца и зачака усмихнат.

Галунка седна настрана и забърза над чорапа си. Не обичаше тя тия чести посещения на господаря. Че той задира Василена, това го знаеха всички вече. Оставаше само да го научи и Севастаца, господарката, и тогаз да дойде най-лошото. Но и Василена, мислеше си Галунка, нма вина. Докато отначало тя се държеше добре и дори се присмиваше на Захария, отпосле взе да се заслушва в думите му, приятно и беше да се застоява с него. А тъкмо вече щеше да се жени за Велико железарина от Сърнено, готови бяха дори и книжата за венчаването, и неговите, и нейните. И ето оттогаз Василена все се бави, все отлага.

– Ето Василена! – каза Захария.

Той си наля още една чашка. Василена идеше откъм градината. Изглеждаше по-стройна, по-гънка, защото беше подигнала престилката си, в която носеше нещо. Пристъпяше леко, пъргаво и като забеляза Захария на прозореца, позасмя се – светлина заля черните и очи.

– Ела, Василено, ела – каза Захария, – откога те чакам. – Той се

обърна, за да види Василена, когато тя влезе, и добави: – Все работиш. Няма нужда да работиш, аз не искам да работиш.

Василена не каза нищо. Понякога тя биваше приказлива, понякога ще мине покрай човека и няма да го погледне. Отвън някой повика Галунка и тя излезе.

Неочаквано за Захария, Василена застана пред него, усмихна се и каза:

– Да не работя ли, казваш? Че кой ще работи тогаз?

– Има кой да работи. Слугите ще работят, аз ще работя. Ти знаеш ли, че дохождаха двама души да питат давам ли чифлика под наем. Чуло се, че го давам под наем. Не го давам, казах, аз сам ще си го работя.

– Не те бива тебе – засмя се Василена. – Ти ли да работиш? Лъжеш, лъжеш. Знаеш само да лъжеш...

– Кой? Аз? Аз ли лъжа?

– Ти ами. Да казваш, че ще се ожениш за мене. А имаш жена, жена ти е жива...

Колкото и да беше със замаяна глава от ракията, Захария се пообърка.

– Т.е. как?... Аз казвах, наистина, но то... друго исках да кажа. Исках да кажа, че светът е като колело, върти се. Утре не се знае кой ще бъде жив, кой ще умре. Е, тогаз отде да знаеш, може тъй да се случи, че – всичко е възможно.

– Ето на, пак захвана – каза Василена.

– Не, Василено, слушай. Ела, ела, седни тука. Виж какво ще ти кажа, слушай...

Захария се наведе до ухото и и зашепна. Седнала до него, Василена беше скръстила силните си здрави ръце, гледаше настрана и се усмихваше. Черните и очи лъщяха.

Когато се върна Галунка (тя беше ходила при господарката, при Севастаица), Василена и Захария още стояха до прозореца и приказваха. Стъмняваше се. Небето беше още светло, но долу беше тъмно, откъм полето лъхаше влага и мирис на трева. През прозореца Василена видя няколко звезди, чу как на гъсто, многогласно подсвирваха щурци. Всичко беше, както друга вечер. Както друга вечер, щъркелите насреща на саплька изтракаха и замълчаха. Липсваше само едно: оттатък, из тъмнината, където сега свети една светулка, да се чуе хармоника, да се приближи, приближи и отведнаж пред прозореца да се покаже засмян Велико железаринът. Така биваше друг път. Но Велико вече дохождаше много рядко.

Тъй си вървяха дните. След като беше мълчала дълго време, един ден Галунка каза на Василена:

– Как може дотолкоз да се заблудиш и да се лъжеш? Как върваш на туй, което ти казва Захария? Дете да е, пак ще разбере, че го лъжат.

Черните очи на Василена потъмняха.

– Оставете ме на мира – сопна се тя. – Аз бъркам ли ви се на нещо? Не искам и вие да се бъркате на мене.

Една вечер – каква тиха, бяла месечина имаше! – из пътя, откъм Сърнено, се зачу хармоника: отначало тихо, глухо, после – по-ясно – ту весело, ту тъжно, криволичи, иде, все по-ясно и по-ясно се чува и – отведнаж замлъкна. Чува се мъжки гласове, някои заприказваха там, после се скараха, дигна се глъчка. Разтичаха се всички слуги. Казаха, че били хванали крадец, и докараха Велико. Докараха го пред дама. От месечината беше видело като ден. Дойде и Захар и я.

Велико казваше – бяха му взели хармониката и всичко, каквото имаше, – че не е имал никаква лоша мисъл, че е дошел в чифлика да види Василена, дошел е, както е дохождал толкоз пъти.

– А защо ти е тоя нож? Защо ти е тоя револвер? – питаше го Захария. – И не една, а две кутии кибрит! Ти си искал да ме палиш? Искаш да ме убиеш? Аз ще те предам на властта. Негодяй! Разбойник!...

И неочаквано за всички, увлечен в гнева си, Захария плесна с камшика, който държеше, Велика по лицето.

– Не удрай, ей! Бай Захарие! – избухна Велико и се хвърли към Захария, но слугите го задържаха. От лицето му, над едната вежда, потече кръв. Къдравите му коси бяха разбъркани.

Василена беше гледала всичко туй, без дасенамеси, без да каже нещо. Тя се обърна и си отиде, все тъй студено равнодушна. Железарят наведе глава, замисли се и след туй се закле, че в тоячифлик вече няма да стъпи. Захария каза да го пуснат, дадоха му хармониката – оръжието му задържаха – и той си отиде.

Никаква промяна, никакво охлаждане не настъпи след това между Василена и Захария. На Севастица Захария обясни, че поради честите кражби (някъде беше се случило дори и убийство) не само той, но и всички чифликчийци наоколо са забранили да дохождат чужди хора нощно време. Освен туй той чувал, че Велико му се бил заканвал.

Севастица често я болеше глава, също тъй често Захария ходеше у Галункини. Веднаж, като седяха до прозореца, той каза на Василена:

– Например, да речем, ти си сега господарката на чифлика, ти се разпореждаш – какво ще направиш?

Василена знаеше, че всичко, което и говори Захария, няма никога да се случи, че е лъжа, измама. Само когато и кажеше, че може да стане господарка на чифлика, на тая лъжа, като всички други лъжи, тя беше готова да повярва. В тоя чифлик тя беше работила, познаваше всяко камъче, всяка трева. Искаше завинаги да си остане тука, да работи, както си знае. И туй, което толкоз много желаше, тя мислеше, че е възможно.

– Кажи де, какво ще направиш? – попита пак Захария.

Черните очи на Василена, като че виждаха нещо, усмихваха се. Но тя не можа да отговори, защото в същата тая минута влезе Севастаца. Черничка, грозна, тя като че беше станала от легло.

– Ах, Тице, мене ли търсиш? – скочи уплашено Захария. – Ида, ида... аз тук малко... Мина ли ти главата? Ако искаш, да идем да се поразходим. Хладничко е, да походим. За тебе е хубаво.

Откато беше влязла, Севастаца гледаше Василена. И без да каже нещо, тя я изгледа още веднаж високомерно, гордо, както господаринте гледат слугите си, и излезе със Захария.

Но те не отидоха на разходка, а се затвори в господарската къща, караха се – туй се познаваше по високия разговор. После излязоха да се разходят навън по поляната и пак се разправяха. Като се тулеше зад дърветата в градината, Василена ги следеше с очи. Една особена усмивка на злорадство и на надежда имаше на устните и.

Захария и Севастаца се закриха в тъмнината. После, след като доста време беше ги чакала, Василена чу, че приказват и че идат. Тя се скри в тъмнината и се вслуша.

– Тице, каква си, наистина-говореше Захария. – Как можа да помислиш, че аз ще обърна внимание на тая Василена. Кой? Аз? Може ли такава нещо? Такава дива, проста селянка... Аз понякога отивам и не я забелязвам дори... Че тя и името си не знае да подпише – пръстите и таквиз дебели, не може да хване перото...

Те се спряха и след малко Захария каза:

– Стига да искаш, Тице, още утре може да си заминем.

Те тръгнаха по-нататък, но Василена можа да чуе:

– Понякога знаеш ли как се шегувам? – казваше Захария. – Казвам и: да речем, че ти си господарката, че чифлика е твой, какво ще направиш? И тя, глупачката, вярва и започва: ще поправа дама и овчата сая, ще стегна оградата, ще направя нов хамбар и т.н., и т.н.

Захария взе да се смее. Смееше ли се и Севастаца – Василена не можа да разбере. Тя остана на мястото си, като вцепенена. Всичко, всичко било лъжа и гавра. Когато усети, че краката и отмаляват, тя седна

върху издугия корен на едно дърво и пак се замисли.

– Лельо! Лельо! Лельо Василено! – чу тя тънкия гласец на Галункиното дете, което я викаше, без да знае где е. Василена трепна, послуша се и когато детският глас вече не се чуваше, тя затули с две ръце очите си и заплака.

После се върна в къщи, беше спокойна, приказва с Галунка. Василя го нямаше и те си легнаха рано. Посред нощ Василена стана, излезе на пръсти, изкара двата най-хубави коня – сивите – и ги впрегна в каруцата. Когато вече щеше да тръгне, някой попита отвътре:

– Кой е?

– Аз съм – обади се Василена.

Каруцата тръгна отначало тихо, после се засили и задрънка надолу из пътя.

На другия ден, докато чакаха да разберат нещо и след туй да търсят Василена, един селянин от Сърнено върна каруцата. На юздите на конете бяха вързани бели кърпи, както на сватба.

– Хайде да ви е честито! – каза селянинът, като спря.

Тук бяха Захария, Севастица, Галунка, слугите.

– Какво честито?

– Как какво честито. Че нали оженихме тая сутрин Велика и Василена. – И като мислеше, че се чудят, че сватбата е станала тъй набързо, той добави:

– Книжата им бяха готови, повикаха попа – и туйто.

Захария хвана Севастица подръка и двамата тръгнаха към господарската къща.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: екип на abc дизайн или Мартин Митов

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“,
С. 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7833>]